

Nyhedsbrev nr. 10 januar 2003

Foreningen Hexis

Indhold

1. Redaktionelt
2. Bognyheder
3. Nye radioudsendelser på France Culture
4. Actes kører videre
5. Ny bog med Bourdieu-interview, anmeldt af Kim Esmark

1. Redaktionelt

Godt nytår! Redaktøren er svært tilfreds med at kunne bringe en anmeldelse af Kim Esmark -- det er kun på grund af dets længde, at det står til sidst i dette nyhedsbrev. Måtte det nye år bringe flere indlæg af den slags. Er der f.eks. ikke nogle medlemmer, som kunne tænke sig at skrive lidt om deres forskningsprojekter? Hexis har jo medlemmer fra efterhånden ganske mange fag, og den tværfaglige udveksling -- muliggjort af en nogenlunde fælles referenceramme -- er jo et af foreningens formål.

2. Bognyheder

En tidligere annonceret bog af Staf Callewaert udkommer faktisk først nu (31. januar). Det drejer sig om artikelsamlingen "Tekster fra Bourdieus og Foucaults verden" (Akademisk Forlag, 2003), som samler en række forelæsningsmanuskripter om emner, der går noget ud over de i titlen angivne; også Bell, Richardson, Lévi-Strauss, Weber, Pascal og Aristoteles tages under behandling. Bogen kan bestilles via forlagets hjemmeside <http://www.akademisk.dk> eller fås i boghandler.

Ved samme lejlighed kan man minde om, at Staf Callewaerts bog "Videnskab og engagement", som blev udgivet i anledning af hans 70-årsdag på Hexis' initiativ, stadig kan købes. Den kan bestilles ved henvendelse til Forlaget PUC (tlf. 87 26 26 51, bente.klausen@viborgsem.dk) eller direkte via hjemmesiden <http://www.viborg-seminariet.dk>. Den koster 225 kr og leveres frit ved køb af 5 eksemplarer, ellers læg 45 kr til i forsendelse. Ved samlet bestilling af mere end 20 bøger gives 10 procent rabat.

Kunsthistorikeren Erwin Panofskys bog "Gothic Architecture and Scholasticism" er kommet på dansk sammen med Bourdieus efterord til den franske oversættelse, hvori Bourdieu særligt behandler habitusbegrebet: Panofsky & Bourdieu: "Gotik: Arkitektur, skolastik, habitus" (Klim 2002). I den anledning kan man minde om, at antik-historikeren Paul Veyne i sin bog fra 1971, "Comment on écrit l'histoire" ('Hvordan man skriver historie'), kritiserer netop Panofskys brug af habitus-begrebet som en unyttig ad hoc-hypotese: hvis man har en socialisering (den fælles skolastiske skolegang hos teologer og arkitekter) og en praksis (design af kirker, teologiske traktater), så har man to konkrete fænomener, der kan bringes i forbindelse med hinanden, og hvad skal man så med en tredje abstrakt term til at forbinde dem? Svaret kunne f.eks. være, at habitus-begrebet er en nyttig måde at forklare på, at den socialiserede habitus frembringer mærkelige resultater, når den bringes i anvendelse under andre forhold, som i Bourdieus eksempel med virkningen af den prækapitalistiske habitus hos kabylerne under kapitalistiske forhold -- dvs. at man kan have to slags konkrete fænomener, som IKKE kan bringes i forbindelse med hinanden UDEN brug af en tredje abstrakt og forklarende term.

Anders Mathiesen har gjort redaktøren opmærksom på en god antologi med tekster om Bourdieu: Bridget Fowler (red.): Bourdieu on Society and Culture (Blackwell's, 2000), med bidrag af Franck Poupeau, Louis Pinto, Loïc Wacquant, Terry Lovell, Roger Cook, Simon Charlesworth m.fl. Nogle af teksterne stammer fra en konference i Glasgow i 1997, som redaktøren deltog i, andre er vist bestilt til lejligheden. Nærmere detaljer kan ses på <http://www.blackwell.com>

3. Nye radioudsendelser på France-culture

Kim Esmark gør opmærksom på, at der er nye radioudsendelser, som kan downloades og afspilles, på hjemmesiden for France-Culture, en slags fransk P1. Eksempelvis er der en konference afholdt i New York i november 2002 med deltagelse af bl.a. Craig Calhoun, Sherry Ortner og Richard Sennett. Gå direkte ind via http://www.radiofrance.fr/chaines/france-culture2/radio_libre/fiche301102.php?diffusion_id=9923 eller brug linket på hjemmesiden.

4. Actes kører videre

Bourdieu's tidsskrift *Actes de la recherche en sciences sociales* synes at have fået en ny redaktion, bl.a. med Bourdieus søn Jérôme, og må således antages at fortsætte, i al fald nogen tid endnu. Se linket på vores hjemmeside.

5. Ny bog med Bourdieu-interview

Af Kim Esmark

Bourdieu var som bekendt ikke meget for at optræde på fjernsyn. I 1990 medvirkede han imidlertid i et af sine sjældne interviews på fransk tv i serien *Grand Entretiens*. Overfor ham sad Antoine Spire og Pascale Casanova fra *France Culture* (vistnok en art fransk radios P1) samt den exilerede argentinske psykoanalytiker Miguel Benassayag. Resultatet blev en interessant samtale, der sidste år, efter at Bourdieu få uger før sin død havde haft lejlighed til at gennemgå teksten, blev publiceret i bogform. Bogens titel er hentet fra Bourdieus afsluttende replik: "Si le monde social m'est supportable, c'est parce que je peux m'indigner" - hvis jeg kan holde den sociale verden ud, er det fordi jeg kan indigneres.

I forordet annonceres at udgivelsen bl.a. dokumenterer den gennemgående spænding i Bourdieus værk mellem videnskabeligt arbejde og sociologisk engagement og vil virke som en sten i skoen på de, der mener ham gjort af ét stykke - og det er for så vidt rigtigt. For velbevandrede Bourdieu-kendere bringer bogen næppe revolutionerende nyt på banen, men vendingen af en række velkendte temaer kaster alligevel nogle tankevækkende betragtninger og formuleringer af sig undervejs. Først og fremmest bliver de i Bourdieu-receptionen genkomne spørgsmål om determinisme, relativisme, fornuft og sandhed her stillet og diskuteret af folk, der grundlæggende deler hans tankegang, hvorfor samtalen når dybere end den sædvanlige frugtesløse polemik. Når det overhovedet er rimeligt at kalde interviewet for en sam-tale skyldes det netop for en stor del Spire og Casanova og deres for tv-journalistik uhørt grundige forberedelse: før mødet med Bourdieu læste de sig angiveligt igennem mandens samlede værker.

I samtalens løb indkredses bl.a. hvordan Bourdieu på afgørende punkter adskiller sig fra den postmoderne relativisme han somme tider (måske mere udtalt omkring 1990 end idag?) fejlagtigt er blevet rubriceret sammen med. Bourdieu erklærer bl.a. ligeud, at han ikke forsvarer relativismen: "Jeg siger at sandheden er et produkt af historien, hvilket ikke er ensbetydende med at den er historisk. Jeg mener sandheden har en historisk genese, og det relativiserer ikke derfor sandheden." (s. 48) For Bourdieu har sociologien i modsætning til den postmoderne skolastik et bud på, hvordan man kan tænke sandheden og dét uden henvisning enten til et transcendentalt subjekt eller til evige og ahistoriske værdier.

Mest interessant er måske en diskussion af Bourdieus brug af psykoanalytisk inspireret terminologi og sociologiens stilling i forhold til netop psykoanalysen. Her viger Bourdieu forsigtigt tilbage fra alt for tydelige markeringer, men fastslår dog at sociologiens opgave grundlæggende er at analysere det arbejde, som de sociale rum underkaster eller pålægger dén libido, hvis indre natur det iøvrigt er psykoanalysens opgave at dissekere. Her bør sociologien ikke blande sig.

Med psykoanalysen bevæger samtalen sig også ind på Bourdieus egen biografi, herunder hans indgroede anti-intellektualisme. En dyb irritation over de intellektuelles narcissisme, exhibitionisme og uansvarlighed fremhæves her af ham selv som en væsentlig drivkraft i hans arbejde, en slags libido, der gennem årene er blevet systematisk sublimeret i videnskabelig aktivitet. Overhovedet kan man, siger Bourdieu, godt tale om at de sociale felter underkaster sociale agents libidø censur i en art psykoanalytisk forstand: impulser og drivkræfter må tilpasses og sublimeres i forhold til de specifikke kriterier og muligheder et givent felt stiller agenten overfor. Opkomsten, der pga. sin habitus føler sig fremmed, frastødt eller set ned på i det akademiske felt, kan fx vælge strategien som kætter - som Heidegger gjorde det i det filosofiske felt i 30'ernes Tyskland eller som Bourdieu selv har gjort det. I denne forbindelse er det værd at notere sig, hvad Bourdieu et andet sted i samtalen fremhæver som sit eget mest originale bidrag til sociologien, nemlig tilvejebringelsen af de nødvendige redskaber til objektivering - af ham selv og af de intellektuelle i det hele taget. "Min originalitet, i forhold til klassikerne foreksempel, i forhold til Marx, til Durkheim, til Weber, etc, det har været at vende sociologien mod sociologen..." (s. 43).

Men hvordan håndterer Bourdieu så ironien i at en strategi som kætter i sidste ende har ført ham frem til en nærmest sakrosant status i det sociologiske felt? Begrebet *illusio*, beregnet på at indfange dette at være indfanget af spillet i et felt, er her en hjælp, forklarer Bourdieu. Når man fx pludselig glemmer refleksiviteten og rives med i det akademiske felts polemik og rivalitet, så holder begrebet *illusio* én fast i en distanceret bevidsthed om at der blot er tale om et spil, men på en måde, der samtidig tillader én at deltage i det. "Det giver en frigjorthed eller lidenskabsløshed, som de vise, fra buddhismen til stoikerne, altid har søgt..." (s. 45).

Lidenskabsløs er Bourdieu dog alligevel langt fra. Til sidst i samtalen fortæller han, hvordan en gammel ven over en middag en dag gjorde ham opmærksom på, at selv om han (Bourdieu) principielt påkalder sig Spinozas *neque ridere, neque lugere, neque detestari* ("hverken le, græde eller forbande"), er han i grunden stadig naiv: fuld af vrede og indignation. Vennens ord glæder Bourdieu: "I første omgang giver det mig en psykologisk glæde; jeg var en vred ung mand, og jeg håber at jeg vil være en vred gammel mand. Det er en slags trofasthed overfor den ide jeg har om mig selv. Det er helt sikkert lidt narcissistisk, men sådan er det altså. Dertil tror jeg det er princippet bag min klarsynethed." (s. 56-57). Det sidste kræver en nærmere forklaring. Hvis jeg har noteret mig ting, siger Bourdieu, der ellers tages for givet, så er det fordi det har

frastødt mig. Leden ved den intellektuelle verdens kræmmeraspekter fx, er det der har gjort Bourdieu årvågen, og det skrålys af indsigt og klarsynethed som denne årvågenhed afføder, gør det muligt at bære den sociale verdens uretfærdighed og absurditeter. "Hvis jeg kan holde den sociale verden ud, er det fordi jeg kan indigneres."

Pierre Bourdieu, "Si le monde social m'est supportable, c'est parce que je peux m'indigner". Entretien avec Antoine Spire (Paris: l'Aube 2002). Kan også downloades som pdf-fil på <http://www.00h00.com> formedelst 3,80 euro (bogen koster 7 euro).